

Stúdentaráð Háskóla Íslands

150. löggjafarþing 2019-2020
Þingskjal 2037 - 972. mál

31. ágúst 2020

Umsögn Stúdentaráðs Háskóla Íslands vegna frumvarps til laga um breytingu á ýmsum lögum til að mæta efnahagslegum áhrifum heimsfaraldurs kórónuveiru (frekari aðgerðir vegna vinnumarkaðar)

Krafa Stúdentaráðs Háskóla Íslands um að stúdentum skuli tryggja rétt til atvinnuleysisbóta, eins og þeir áttu í námshléum til ársins 2010, stendur og einskorðast ei lengur einungis við sumarið 2020. Það var í desember 2009 sem sú breyting var samþykkt á atvinnuleysistryggingarkerfinu að námsmenn geta ekki talist tryggðir innan þess, með [lögum nr. 134/2009](#).

Þrátt fyrir úrræði stjórnvalda til að koma til móts við stúdenta hefur helstu kröfu ráðsins um fjárhagsöryggi með atvinnuleysisbótum ekki verið svarað. Stúdentaráð lýsir yfir vonbrigðum vegna þessa enda er engin langtímalausn boðuð við atvinnuleysi meðal stúdenta, verði sem dæmi bakslag vegna faraldursins eða aðrar sambærilegar áskoranir í framtíðinni.

Umsögn varðandi 6. gr. b.

Einstaklingi er ekki heimilt að vera í meira en 10 ECTS einingum samhliða vinnu til þess að eiga rétt á atvinnuleysisbótum, missi hann vinnuna. Hér er lagt til að hækka téð hámark úr 10 einingum í 12 einingar og er sú tillaga byggð á því námsfólk á háskólastigi sé almennt í 6 eininga námskeiðum. Það er hins vegar allur gangur á einingafjölda eftir fræðasviðum, deildum og loks námsleiðum. Námskeið í grunnnámi við [lagadeild](#) í Háskóla Íslands eru til að mynda allt frá 5 einingum upp í 18 einingar og námskeið við [íslensku- og menningardeild](#) eru öll 10 einingar. Þá ber að nefna að fullt nám miðast við 30 einingar og þessi breyting veitir stúdent ekki frekara svigrúm en fyrir 1-2 námskeiðum.

Hækkun hámarksins mun því einungis gagnast námsfólki sem ekki stundar fullt nám og þar með er stór hópur námsfólks enn undanskilinn atvinnuleysistryggingakerfinu. Stúdent í fullu námi og hlutastarfi með hefur engan rétt á að sækja sér fjárhagsaðstoðar verði hann án atvinnu. Með þessu móti er ekki verið að koma í veg fyrir að erfiðar aðstæður stúdenta frá því í vor og sumar endurtaki sig.

Umsögn varðandi 9. gr.

Lagt er til að einstaklingi á atvinnuleysisbótum sé heimilt að stunda nám án þess að réttur hans innan atvinnuleysistryggingakerfisins skerðist. Er þetta áttak kallað *Nám er tækifæri*. Hér er lögð áhersla á möguleika fólks til að stunda nám samhliða vinnu og aftur gengið framhjá möguleika fólks til að vinna samhliða námi. Þetta úrræði gagnast ekki núverandi stúdentum, en staða stúdenta á Íslandi í íslensku menntakerfi er þannig að yfirgnæfandi meirihluti stúdenta vinnur með námi nú þegar. Stúdentaráð ítrekar að um [69% stúdenta](#) vinna samhliða námi og í [86% tilvika](#) er það til þess eins að geta framfleytt sér. Þá eru 71% stúdenta sem vinna svo þeir eigi efni á því að stunda nám og 87% vinna á sumrin.

Stúdentaráð undirstrikar að það sé að sjálfsögðu mikilvægt að komið sé til móts við þau sem eru að horfa fram á langtímaatvinnuleysi og tekur ráðið því ávallt fagnandi að fólk geti stundað nám, það er það sem jafnrétti allra til náms snýst um. Á sama tíma vekur undrun að krafa stúdenta, sem hefur verið skýr frá fyrsta degi, hefur alltaf mætt lokuðum dyrum því það er talið of vandasamt að fara í stórar kerfisbreytingar. Þetta nýja úrræði sýnir okkur þó að það sé gerlegt.

Það má til að benda að ef gildistaka ákvæðisins er 1. janúar 2021 kann það að hafa takmörkuð áhrif á hversu vel er hægt að nýta úrræðið, þar sem skipulag náms er alla jafna frá og með haustönn en ekki vorönn.

Aðrar athugasemdir vegna greinagerðar

Fram kemur að heildarendurskoðun á lögum um atvinnuleysistryggingar sé í undirbúningi og að endurskoðunin muni fara fram í samvinnu við aðila vinnumarkaðarins. Það er fagnaðarefni að von sé á slíkri endurskoðun á lögnum enda vísar það til þess að kerfisbreytingar séu raunar framkvæmanlegar, og því er greinilegt að tækifæri sé til að taka til umræðu atvinnuleysisbótakröfu stúdenta. Vegna þessa óskum við eftir því að endurskoðunin taki mið af kröfu stúdenta og eigi sér stað í samvinnu við þá, sem viðeigandi hagsmunaaðilar.

Það er mjög mikilvægt að námsfólk sé haft með í ráðunum og erum við sem fulltrúar þeirra að sjálfsögðu gríðarlega þakklát fyrir að óskað sé eftir álit okkar. Við eigum hins vegar erfitt með að tala um samráð þegar við fáum aðeins að sitja við borðið en ekki er tekið mark á því sem við leggjum fram. Stúdentaráð lagði til að mynda [athugasemdir](#) við seinni tillögur Samhæfingarhópsins um atvinnu- og menntaúrræði, skipaður af mennta- og menningarmálaráðherra og félags- og barnamálaráðherra, og

Stúdentaráð Háskóla Íslands

óskaði sömuleiðis eftir frekari viðræðum en ekki hefur orðið við þá beiðni ráðsins. Þá lögðu fulltrúar stúdenta fram [bókun](#) í vor sem gerði grein fyrir skorti á því að þörfum stúdenta sé mætt, og átti hún að fylgja fyrstu tillögum hópsins frá því í maí. Forseti Stúdentaráðs situr í samhæfingarhópnum sem fulltrúi Landssamtaka íslenskra stúdenta.

Önnur atriði

Ein helstu mótrökin gegn atvinnuleysisbótakröfu stúdenta eru að námslánakerfið eigi að grípa námsfólkið. Stúdentaráð hefur haldið því til haga að það fagni heildarendurskoðun námslánakerfisins og að góð atriði séu að finna í því, en harmar tilhögun grunnframfærslu framfærslulána sem og sjálfbærnishugsjón Menntasjóðsins. Framfærslulánin duga stúdentum ekki og neyðast þeir þess vegna til að vinna samhliða námi til að framfleyta sér. Aftur á móti skerðast lánin þéni þeir tekna umfram frítekjumarkið. Þá verður til vítahringur þar sem stúdentar neyðast til að vinna meira til geta framfleytt sér. Stúdentum sem vinna samhliða námi er þannig refsað með skerðingum, á sama tíma og lág framfærsla gerir það að verkum að margir stúdentar verða að vinna. Nýjar úthlutunarreglur Menntasjóðsins fyrir skólaárið 2020-2021 tóku ekki á þessu vandamáli.

Atvinnuleysisbótakrafa Stúdentaráðs hefur ekki undir neinum kringumstæðum snúist um að stúdent sem ekki hefur þörf á að sækja sér fjárhagsaðstoðar geti gert svo frjáltslega. Ef við myndum snúa aftur til kerfisins sem var við lýði fyrir 2010 myndu vinnandi námsmenn einfaldlega geta sótt sér í þann rétt sem þeir hafa áunnið sér með greiðslu atvinnuþryggingagjalds af launum þeirra. Atvinnuleysisbæturnar sjálfar væru því í samræmi við hve mikið einstaklingur hefur unnið síðastliðna 36 mánuði rétt eins og hjá öðrum sem missa vinnuna.

Ef miðað er við að 70% námsfólks við Háskóla Íslands vinni samhliða námi, í 50% starfi og fullu starfi að sumri á lágmarkslaunum, [skv. kjarasamningi SGS og SA](#) frá 2010, nema atvinnuþryggingagjöld þess hóps yfir [3.5 milljarða króna](#) frá árinu 2010. Samkvæmt Eurostudent vinna stúdentar þó að meðaltali [26 klst. á viku](#) með námi sem er nær 70% starfshlutfalli og því er talan í raun töluvert hærra en 3,5 milljarðar sem stúdentar hafa greitt í sjóðinn. Það er staðreynd að stúdentar leggja atvinnuleysistryggingasjóði lið með þeirra vinnuframlagi og því fráleitt að þeir hafi verið án réttinda úr sjóðnum í áratug. Það er ljóst að það er ekkert traust öryggisnet til staðar fyrir þennan þjóðfélagshóp.

Þá má réttilega bæta því við að samkvæmt 76. gr. Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands

Stúdentaráð Háskóla Íslands

nr. 33/1944 skal öllum, sem þess þurfa, tryggður í lögum réttur til aðstoðar vegna atvinnuleysis. Jafnræðisregla stjórnarskrárinnar í 65. gr. segir að allir skulu vera jafnir fyrir lögum. Vinnandi einstaklingur í námi nýtur ekki jafns réttar og vinnandi einstaklingur sem er ekki skráður í nám. Það er staðreynd, enda hafa vinnandi námsmenn eingöngu rétt á **lánnum**, sem þeim ber að greiða til baka að námi loknu, í 9 mánuði ársins og engan rétt á fjárhagsaðstoð frá ríkinu hina 3 mánuði ársins. Meðan vinnandi fólk sem ekki er skráð í nám hefur sama öryggisnet sem grípur þá allan ársins hring, atvinnuleysisbætur.

Alþjóðasamningar sem Ísland hefur skuldbundið sig til að virða kveða einnig á um réttindi allra til atvinnuleysistryggingakerfis og réttar til fjárhagsaðstoðar ef einstaklingur er án atvinnu. Námsmenn eru þó án úrræða um tímabundin fjárhagslegan stuðning þrátt fyrir atvinnuleysi í 3 mánuði ársins. Til að tryggja viðunandi lífsafkomu líkt og 11. gr. ESCR (Economic, Social and Cultural rights) og 25. gr. MRYSGB (mannréttindayfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna), 11. gr. EFMR (samningi Sameinuðu þjóðanna um efnahagsleg og félagsleg mannréttindi) kveða á um, þarf að breyta þessu.

Samkvæmt 16 málsgrein [general comment no 19 efnahags og félagslega ráðs Sameinuðu þjóðanna](#): The right to social security; *“The social security system should also cover other workers, including part-time workers, casual workers, **seasonal workers**, and the self-employed, and those working in atypical forms of work in the informal economy”*. Námsmenn eru án efa „seasonal workers“ enda flykkjast þúsundir þeirra á vinnumarkaðinn á sumrin.

Fyrir hönd Stúdentaráðs Háskóla Íslands

Isabel Alejandra Díaz
Forseti Stúdentaráðs Háskóla Íslands